
Pwyllgor Craffu Cymunedau 04 Gorffennaf 2019

YN BRESENNOL:

Y CYNGHORWYR: Stephen Churchman, Glyn Daniels, Elwyn Edwards, Annwen Hughes, Berwyn Parry Jones, Elwyn Jones, Kevin Morris Jones, Dafydd Owen, Edgar Wyn Owen, Angela Russell, Owain Williams, Gruffydd Williams a Gethin Glyn Williams (Cadeirydd y Pwyllgor hwn)

SWYDDOGION: Iwan Evans (Swyddog Monitro) ar gyfer eitem 10 yn unig.
Gareth James (Rheolwr Aelodau - Cefnogi a Chraffu) a Lowri Haf Evans (Swyddog Cefnogi Aelodau)

HEFYD YN BRESENNOL:

Mewn perthynas ag eitem 7 ar y rhaglen – Arweinydd y Cyngor - Cynghorydd Dyfrig Siencyn a Nonn Hughes (Rheolwr Rhaglen Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn)

Mewn perthynas ag eitem 8 ar y rhaglen – Cynghorydd Catrin Wager (Aelod Cabinet Prifffyrdd a Bwrdeistrefol), Peter Simpson (Rheolwr Gwasanaethau Stryd) a Jennifer Rao (Swyddog Cefnogi Busnes – Swyddog Arweiniol yr Ymchwiliad)

Mewn perthynas ag eitem 9 ar y rhaglen – Cynghorydd Gareth Griffiths (Aelod Cabinet Amgylchedd),

Mewn perthynas ag eitem 10 ar y rhaglen - Cynghorydd Gareth Griffiths (Aelod Cabinet Amgylchedd), Gareth Jones (Uwch Reolwr Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd), Rhun ap Iarll (Uwch Gyfreithiwr) a'r Cynghorydd Aled Evans (Aelod o'r Pwyllgor Iaith a'r Gweithgor Craffu)

1. ETHOL CADEIRYDD

PENDERFYNWYD ethol y Cynghorydd Elfed Roberts yn Gadeirydd y Pwyllgor Craffu hwn am 2019/20.

2. ETHOL IS-GADEIRYDD

PENDERFYNWYD ethol y Cynghorydd Gethin Glyn Williams yn Is-gadeirydd y Pwyllgor Craffu hwn am 2019/20.

3. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorwyr Simon Glyn, Aled W Jones, Linda Morgan, Elfed Roberts a Mike Stevens.

Hysbyswyd yr Aelodau bod y Cynghorydd Linda Morgan wedi derbyn llawdriniaeth yn ddiweddar a'i bod erbyn hyn yn gwella. Roedd y Pwyllgor yn anfon eu dymuniadau gorau ati am wellhad buan.

Croesawyd y Cynghorwyr Angela Russell a Dafydd Owen fel aelodau newydd i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau a diolchwyd i'r Cynghorwyr Peter Garlick a Keith Jones am eu cyfraniadau i'r Pwyllgor.

4. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Datganodd yr aelodau canlynol fuddiant personol, yn yr eitem canlynol am y rheswm a nodir:

- Y Cynghorwyr Owain Williams a Berwyn Parry Jones yn eitem 10 ar y rhaglen oherwydd eu bod yn Aelodau o'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd

Roedd yr Aelodau o'r farn ei fod yn fuddiant a oedd yn rhagfarnu a gadawsant y Siambr yn ystod y drafodaeth.

5. **MATERION BRYS**

Dim i'w nodi

6. **COFNODION**

Derbyniwyd cofnodion y cyfarfod diwethaf a gynhaliwyd ar 4.04.2019 fel cofnod cywir o'r cyfarfod.

7. **ADRODDIAD BLYNYDDOL BWRDD GWASANAETHAU CYHOEDDUS GWYNEDD AC YNYS MÔN 2018-19**

Cyflwynwyd adroddiad gan yr Aelod Cabinet Dyfrig Siencyn yn amlinellu'r hyn a gyflawnwyd dros y flwyddyn ddiwethaf gan Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn. Atgoffwyd yr aelodau bod y Bwrdd wedi cytuno ar feysydd blaenoriaeth fyddai'n gwella llesiant economaidd, amgylcheddol a diwylliannol y ddwy sir.

Adroddwyd bod y Bwrdd yn derbyn yr angen i ganolbwyntio ar yr hyn y gellid ei gyflawni yn yr hinsawdd sydd ohoni gan fod adnoddau'r corff cyhoeddus o dan bwysau a bygythiadau pellach mewn arbedion. Er hynny, drwy gydweithio gellid manteisio ac adnabod cyfleoedd i weithio mewn ffyrdd gwahanol a chyflwyno dulliau arloesol o weithredu.

Rhodddwyd diweddariad byr ar y datblygiadau o fewn y chwe maes blaenoriaeth.

Adroddwyd bod y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn destun craffu gan Bwyllgor Craffu / Sgrwtini dynodedig awdurdodau lleol Gwynedd ac Ynys Môn ac y byddai panel craffu ar y cyd rhwng y ddwy sir yn cael ei ddatblygu i graffu'r gwaith. Nodwyd bod swyddogion craffu Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn yn trafod camau gweithredu allweddol mewn perthynas â'r opsiwn o sefydlu panel ar y cyd yn ystod y misoedd nesaf.

Roedd yr Aelod Cabinet yn hyderus yng ngwaith y Bwrdd ac yn adrodd bod ymdeimlad o ymddiriedaeth ymysg Partneriaethau ac awydd a brwdfrydedd o fod eisiau llwyddo. Diolchodd i bawb am eu cyfraniad.

Mewn ymateb i sylw ynglŷn â diffyg adnoddau i wireddu'r amcanion ynghyd a cholli grantiau yn sgil Brexit, nododd yr Aelod Cabinet, er yr angen i ddefnyddio arian presennol, drwy rannu a chydweithio gellid llwyddo ar y cyd. Ategodd bod Llywodraeth Cymru eu hunain mewn sefyllfa anarferol o orfod gosod cyllidebau heb wybod beth fydd eu cyfraniad. Er i'r sefyllfa fod yn un ddryslyd, rhaid dyheu am y gorau gan ddarganfod ffordd well, arloesol o weithio.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, amlygwyd y pwyntiau canlynol gan Aelodau unigol:

- Newid Hinsawdd – mynegwyd siom mai adweithiol oedd y gwaith yng nghydestun llifogydd yn hytrach nag arloesol ac uchelgeisiol.

- A oes dyhead i gydweithio gyda'r Asiantaethau Tai Cymdeithasol o ran adeiladu tai / cartrefi carbon isel
- Angen ystyried dulliau rhad o adeiladu a chynnal tai – e.e., ynni isel, ynni haul, gwres daear, fyddai yn sicrhau arbedion i'r dyfodol ac elfen fforddiadwy i'r tenant
- Cartrefi ar gyfer Pobl Leol – rhaid adnabod safleoedd yn y llefydd cywir a bod y cartrefi yn ymateb i'r angen
- Bod angen manylion mesuryddion a cherrig milltir ar y prosiectau ynghyd a gosod amserlen gadarn yn hytrach na nodi tymor byr, canolog, hir
- Angen cydnabod ac ymateb i faterion tlodi – posib ystyried banciau bwyd
- Angen ail asesu niferoedd / anghenion tai yn sgil oediad Cynllun Wylfa Newydd

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â'r berthynas gyda Llywodraeth Cymru a gallu'r Bwrdd i ddylanwadu ar addasu polisïau i gyflawni newid, nododd yr Aelod Cabinet bod y bartneriaeth yn cynrychioli nifer o gyrff cyhoeddus ac felly petai barn neu sylw angen ei fynegi, byddai pwysau ar hynny. Derbyniwyd mai anodd fyddai cael dylanwad ar bolisïau ond angen sicrhau bod y negeseuon yn cael eu rhannu. Ategwyd bod Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol yn cymryd diddordeb yn y gwaith ond eto, dim gyda grym efallai i addasu polisïau.

Mewn ymateb i sylw ynglŷn â'r elfen economaidd, nododd nad oedd yr economi wedi ei adnabod fel un o feysydd gwaith y Bwrdd gan mai Bwrdd Uchelgais Gogledd Cymru fydd yn gwneud hyn ar draws y Gogledd..

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad gyda chais am ddiweddariad ar ddatblygiadau'r bartneriaeth bob 6 mis.

8. ADRODDIAD YMCHWILIAD CRAFFU GORFODAETH GWASTRAFF

Cyflwynwyd adroddiad yr ymchwiliad craffu Gorfodaeth Gwastraff i'r Aelod Cabinet Catrin Wager. Atgoffwyd pawb beth oedd cefndir y briff a rhoddwyd crynodeb o'r gwaith a wnaed gan y Cynghorydd Stephen Churchman, Cadeirydd yr ymchwiliad.

Ategodd yr Aelod Cabinet ei diolch i'r aelodau am eu hymchwiliad trylwyr a'r gwaith ymgysylltu da a wnaed gyda gwahanol grwpiau o bobl. Cydnabuwyd bod yr adroddiad yn adlewyrchiad teg o'r gwaith a croesawodd yr angen i ymgymryd ag ymgyrch hyrwyddo sirol i godi ymwybyddiaeth o'r trefniadau gwastraff ac ailgylchu. Amlygodd nad oedd bwriad dechrau dirwyo pawb ar unwaith a chreu incwm o gyflwyno pwerau Adran 46 a 47 o'r Ddeddf Gwarchod yr Amgylchedd (1990). Pwysleisiodd y byddai pob achos yn cael ei drin fel achos unigol a cyfeiriodd ar y Siart Lif oedd yn amlinellu'r camau gweithredu.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, amlygwyd y pwyntiau canlynol gan Aelodau unigol:

- Bod angen asesu pob sefyllfa yn unigol
- Awgrym defnyddio bagiau duon / plastig clir ar strydoedd trafferthus fel bod y strydoedd yn lan a chllir ar ôl casgliadau
- Pwysig sefydlu trefn a chadw at newidiadau
- Croesawu'r casgliadau arbennig - pwysig bod urddas a pharch yn cael ei ystyried
- Croesawu'r bwriad o siarad efo unigolion i ddatrys y problemau - nifer o strydoedd bach, cul, grisiau, diffyg storfa yn creu problemau i rai
- Bod casglwyr sbwriel yn gadael llanast - nid yw yn adlewyrchiad da ein bod yn colli gwastraff rydym yn ei gasglu!
- Angen sicrhau bod y casglwyr yn cau drysau'r lori wrth gasglu
- Bod cynnydd mewn defnydd o drigolion yn defnyddio biniau cyhoeddus i waredu eu sbwriel
- Angen cosbi cwmnïau sydd yn cynhyrchu plastig

Mewn ymateb i'r sylwadau, nododd Cadeirydd yr ymchwiliad bod y gweithgor wedi derbyn nad oedd yr un trefniant yn gweithio i bawb ac felly ceisiwyd yr argymhelliad i gyd weithio gydag adrannau eraill megis Tai ac Amgylchedd (Cynllunio) i geisio datrysiadau. Ategwyd bod y Gwasanaeth hefyd wedi adolygu eu trefniadau casglu gwastraff gyda'r gobraith y bydd arferion a diwylliant yn newid o ganlyniad. Y gobraith yw y bydd staff yn cadw at yr un teithiau gan ymglyfarwyddo gydag anghenion ac arferion pobl. Nodwyd bod y newidiadau yn dechrau yn Nwyfor (Gorffennaf 2019)

Cynigiwyd ac eiliwyd i dderbyn y 6 argymhelliad ynghyd ac ychwanegu argymhelliad i weithwyr y gwasanaeth casglu weithredu yn briodol fel nad yw gwastraff yn dianc allan o'r cerbydau.

PENDERFYNWYD

- **diolch i'r gweithgor am adroddiad trylwyr**
 - **derbyn y chwe argymhelliad oedd wedi ei cynnwys yn yr adroddiad**
1. **Defnyddio pwerau Deddf Gwarchod yr Amgylchedd (1990) Adrannau 46 a 47 sy'n ymwneud a chynhwysyddion gwastraff i gyflwyno trefn newydd lle a phryd a bo'r angen, i ddirwyo trigolion a busnesau sy'n gwaredu eu gwastraff ar y diwrnod anghywir neu yn y ffordd anghywir fel mater o flaenoriaeth.**
 2. **Ymgymryd ag ymgyrch hyrwyddo sirol i godi ymwybyddiaeth o'r trefniadau gwastraff ac ailgylchu gyda ffocws penodol ar Ddinas Bangor a chydabod y gwahaniaethau daearyddol a demograffig yn y sir ar wahanol adegau o'r flwyddyn.**
 3. **Gosod sticeri "QR code" ar gynhwysyddion ailgylchu er mwyn darparu mynediad 24 awr i drigolion at eu diwrnodau casglu gwastraff ac ailgylchu a gwybodaeth am eitemau y gellir eu hailgylchu.**
 4. **Ffurfioli trefniadau cydweithio rhwng Adrannau'r Cyngor.**
 5. **Cynyddu ymwybyddiaeth o'r Gwasanaeth Casgliadau Clinigol a'r Gwasanaeth Casglu Arbennig sydd ar gael i helpu pobl hŷn a phobl anabl i waredu eu gwastraff. Bydd modd gwneud hyn fel rhan o'r ymgyrch hyrwyddo ehangach.**
 6. **Hyrwyddo rhwydwaith presennol o Ganolfannau Ailgylchu a chynnal ymgyrch benodol ar gyfer y Gwasanaeth Casglu Gwastraff Swmpus.**
- **cynnwys argymhelliad ychwanegol a gynigiwyd gan aelodau'r Pwyllgor**
 - 7. **I weithwyr y gwasanaeth casglu weithredu yn briodol fel nad yw gwastraff yn dianc allan o'r cerbydau**
 - **cyflwyno adroddiad cynnydd ar weithredu'r argymhellion ymhen 6 mis yn dilyn penderfyniad gan y Cabinet ar yr argymhelliad cyntaf (gweler 1. uchod)**

9. INCWWM O FEYSYDD PARCIO

Cyflwynwyd adroddiad gan yr Aelod Cabinet yn gofyn i'r Pwyllgor ystyried sefydlu Grŵp Tasg i gynorthwyo'r Gwasanaeth gyda'r gwaith o ddadansoddi amrediad opsiynau ar gyfer rheoli parcio yng Ngwynedd. Amlygwyd mai'r bwriad yw asesu'r opsiynau posib ar

gyfer cynyddu'r incwm o feysydd parcio gan ystyried a fuasai modd gwneud hynny heb gynyddu'r gost i drigolion Gwynedd.

Cynigiwyd bod angen rhwng 3 a 6 aelod ar gyfer y Grŵp Tasg gyda chynrychiolaeth o Arfon, Meirionnydd a Dwyfor.

PENDERFYNWYD ethol y Cynghorwyr Kevin Morris Jones (Arfon), Angela Russell (Dwyfor), Annwen Hughes a Gethin Glyn Williams (Meirionnydd) fel aelodau'r Grŵp Tasg. Gwnaed cais i'r Gwasanaeth gyflwyno briff, cylch gorchwyl ag amserlen ar gyfer y Grŵp Tasg i gyfarfod nesaf Pwyllgor Craffu Cymunedau – 26.9.19

10. ADRODDIAD CRAFFU CYNLLUNIO A'R IAITH GYMRAEG

Cyflwynwyd adroddiad yr ymchwiliad craffu Cynllunio a'r Iaith Gymraeg i'r Aelod Cabinet Gareth Griffith. Atgoffwyd yr aelodau o gefndir y penderfyniad i gynnal yr ymchwiliad gan y Cynghorydd Gruffydd Williams, Cadeirydd yr ymchwiliad. Diolchodd i'r holl gyfranogwyr am eu cydweithrediad gyda'r gwaith.

Yn dilyn trafodaethau gyda Gwasanaeth Cyfreithiol y Cyngor a'r Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd ynglŷn â gwahaniaeth barn am yr argymhellion cychwynnol, nodwyd bod cyfaddawd bellach wedi ei gyrraedd a chytundeb ar y pum argymhelliad. Er hynny, amlygodd Cadeirydd yr ymchwiliad, yn dilyn ymgynghoriad gydag aelodau eraill y gweithgor ei fod yn dymuno addasu'r argymhelliad o ddod a'r ymchwiliad i ben a pharhau gyda'r gwaith ymchwil oherwydd bod anghysondebau wedi codi o'r gwaith.

Diolchodd yr Uwch Reolwr Cynllunio am y gwaith ymchwil a nododd bod y Gwasanaeth, lle roedd yn ymarferol bosib, wedi cydweithio i hwyluso'r gwaith. Ategodd bod briff yr ymchwiliad ychydig yn ehangach na'r elfen paratoi canllaw cynllunio atodol yn unig. Nododd bod y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd wedi gwneud cais i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau am sylwadau ar yr ymatebion i ymgynghoriad cyhoeddus ar y Canllaw Cynllunio Atodol (Rhagfyr 2018 – Ionawr 2019). O ganlyniad mynegodd mai rhan D o'r adroddiad yn unig fyddai'n cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Polisi ar y 17 o Orffennaf 2019 – bydd sylwadau pellach yr ymchwiliad yn cael eu cyflwyno mewn cyfarfod dilynol yn mis Medi. Gofynnodd hefyd am eglurder pellach am yr argymhelliad i barhau gyda'r gwaith ymchwil.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn a sylw 'byddai'n anghyfreithlon cynnwys y datganiad hwn yn y Canllaw' (ymateb y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd i argymhellion cychwynnol 1a ac 1b Tachwedd 2018), nododd yr Uwch Gyfreithiwr bod yr argymhelliad yn ymwneud a newid deddfwriaeth ac nid y broses ymgynghorol statudol. Nid oedd modd i'r cydbwyllgor ystyried y ddau argymhelliad gan mai ymgynghori ar y canllaw cynllunio oedd gerbron. Byddai angen mynd at y llywodraeth i newid y ddeddfwriaeth.

Mewn ymateb i ganfyddiad un aelod bod Polisi PS1 yn ddiwerth ac nad oedd y canllaw wedi ei brofi yn iawn, nododd yr Uwch Reolwr Cynllunio nad oedd y broses monitro flynyddol wedi ei gwblhau ac felly nid oedd tystiolaeth i gefnogi'r farn. Ategodd yr Uwch Reolwr bod Polisi PS1 yn rhoi hyblygrwydd sylweddol wrth ystyried yr iaith Gymraeg, pan yn berthnasol, gyda'r canllaw yn mynd i fanylder ar sut i weithredu hyn. Os na fyddai datblygiadau penodol yn cwrdd gyda'r math o dai sydd yn cael eu datblygu, bydd y Gwasanaeth Cynllunio yn annog trafodaeth fuan yn y broses gyda'r datblygwr i amlygu'r hyn fyddant angen ei wneud i roi ystyriaeth i'r iaith Gymraeg.

Ategodd y Swyddog Monitro, bod fframwaith statudol a pholisi perthnasol yn cyfyngu gallu'r awdurdod i ofyn i ddatblygwr am asesiad iaith tu hwnt i'r gofyn. Os bydd pryderon a chanfyddiadau yn codi nad yw Polisi PS1 yn gweithredu yn unol â'r egwyddor, a bod tystiolaeth yn cael ei gyflwyno yn cefnogi'r canfyddiadau, bydd trefniadau adolygu priodol

yn ei lle gan y gyfundrefn.

Wrth drafod geiriad argymhelliad cychwynnol 1a 'bod angen i'r datblygwr fynd i ymgynghoriad cyhoeddus ar bob datblygiad 10 neu fwy o dai mewn ardal drefol a 5 neu fwy o dai mewn ardal bentrefol / wledig' teimlai rhai o'r aelodau bod yr hicy'n yma yn rhy uchel ac y dylid amlygu hyn i'r Llywodraeth.

Awgrymodd y Cadeirydd, o ystyried y drafodaeth flaenorol a gafwyd wrth drafod y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a'r rhwystr posib o fod angen addasu polisïau er mwyn gweithredu neu newid cyfeiriad, bod Cadeirydd yr ymchwiliad yn amlygu argymhelliad 1a ac 1b i'r Is Grŵp Iaith Gymraeg sydd wedi cael ei sefydlu gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus

Amlygodd y Rheolwr Craffu bod argymhelliad 1a bellach yn un hanesyddol (Ebrill 2018) ond awgrymodd y byddai modd i'r Pwyllgor Craffu ofyn i'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd am ddiweddariad o'i hymatebion. Mewn ymateb i'r awgrym, mynegodd y Swyddog Monitro bod y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd eisoes wedi ymateb i'r sylwadau, wedi ffurfio canllaw cynllunio atodol ac yn unol a'r gofynion, wedi cynnal ymgynghoriad cyhoeddus. Ar ddiwedd y broses cloriannwyd yr ymatebion yn erbyn y bwriad. Cynghorwyd y Pwyllgor Craffu nad oedd angen diweddariad ar yr ymatebion gwreiddiol gan fod hyn wedi ei weithredu a'r canfyddiadau wedi eu hystyried. Nid oedd felly, angen ail agor y broses.

Cyfeiriodd y Rheolwr Craffu at yr angen i ymatebion yr ymgynghoriad fod yn glir a chadarn. Awgrymodd nad oedd adnoddau nac arbenigedd ar gael yn yr Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd i wneud gwaith ymgynghori effeithiol ac y dylai sylwadau gael eu dadansoddi yn glir ac yn ddealladwy. Amlygodd aelod mai 6 ymateb yn unig oedd wedi ei derbyn i ymgynghoriad cyhoeddus 2019 oedd yn ei farn ef yn wael ac yn codi cwestiwn os oedd dogfen dros 100 o dudalennau yn ddealladwy.

Mewn ymateb i'r sylw nododd yr Uwch Reolwr Cynllunio ei fod yn hyderus fod y dull o gynnal yr ymgynghoriad cyhoeddus yn unol a'r canllawiau perthnasol a'i bod yn amlwg fod cyfle dros gyfnod o bron i ddwy flynedd i Gwynedd a Môn gael mewnbwn barhaus i'r broses. Roedd felly yn anghytuno gyda'r Rheolwr Craffu.

Mewn ymateb i gais o addasu argymhelliad 5 i barhau gyda'r ymchwiliad, awgrymodd, yr Aelod Cabinet Gareth Griffith (sydd hefyd yn gadeirydd y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd), bod angen i'r ymchwiliad ddod i ben ac i'r canllaw cynllunio atodol gael ei fabwysiadu. Ategodd, gyda threfn monitro yn ei le, bydd gwaith yn mynd yn ei flaen i adolygu'r canllaw.

Mynegodd y Swyddog Monitro, petai'r Pwyllgor Craffu yn dymuno i'r ymchwiliad barhau, y byddai'n eu cynghori i ail ddiffinio'r cylch gorchwyl gan fod 'adroddiad terfynol' yr ymchwiliad wedi ei gyflwyno i'r Pwyllgor. Os am ail sefydlu gweithgor byddai angen sicrhau adnoddau digonol i arwain a chefnogi'r ymchwiliad. Cytunwyd mai pwrpas yr ymchwiliad fydd, 'sefydlu trosolwg ar sut mae asesiadau iaith yn cael eu trafod'.

Nododd yr Uwch Reolwr Cynllunio y bydd y Canllaw Cynllunio yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd ar y 17eg o Orffennaf lle bydd gofyn i'r Pwyllgor ystyried ei fabwysiadu..

Cynigiwyd ac eiliwyd i dderbyn yr adroddiad yn unol ag un addasiad bod yr ymchwiliad yn parhau.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad ynghyd a'r argymhellion isod:

1. Bod gan y Cynghorau ddisgresiwn o ran gofyn am 'Ddatganiad Iaith

Gymraeg' neu 'Asesiad Effaith Iaith Gymraeg' wrth ymdrin ag unrhyw geisiadau cynllunio, boed ar hap neu beidio, lle bo'r Gymraeg yn ystyriaeth berthnasol, yn unol ag adran 31(2) Deddf Cynllunio (Cymru) 2015.

2. **Bod yr *Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd* yn cyflwyno'r canlynol i gyfarfod y *Pwyllgor Craffu Cymunedau* cyn gynted â phosibl:**
 - **Adroddiad Monitro Blwyddyn gyntaf y Cynllun Datblygu newydd**
 - **Dadansoddiad o gyfraniad y Canllaw Cynllunio cyfredol i effaith datblygiadau ar hyfywedd yr iaith Gymraeg yng Ngwynedd ers 2009.**
3. **Nodi trothwyon ehangach na datblygiadau ar hap ar gyfer cynnal *Datganiadau Iaith ac Asesiadau Iaith* yn y polisiau perthnasol.**
4. **Gofyn i garedigion yr iaith am eu cefnogaeth i gyflawni'r gwaith.**
5. **Bod angen cyflwyno adroddiad pellach i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau fyddai'n cynnwys briff a chylch gorchwyl ar gyfer ail sefydlu gweithgor i ymchwilio i 'sefydlu trosolwg ar sut mae asesiadau iaith yn cael eu trafod'.**

11. CRAFFU TREFNIADAU PERFFORMIAD

Atgoffwyd yr aelodau bod cyfarfodydd rheolaidd yn cael eu cynnal rhwng Aelodau Cabinet, Penaethiaid Adran a'u Rheolwyr Gwasanaeth i adolygu gwaith a pherfformiad y gwasanaeth. Bydd y Prif Weithredwr neu Gyfarwyddwr Corfforaethol yn bresennol yn y cyfarfodydd hyn i herio'r perfformiad. Yn ogystal bydd dau aelod o bob Pwyllgor Craffu (ynghyd a'r Pwyllgor Archwilio) yn cael gwahoddiad i'r cyfarfodydd hyn er mwyn cael blas ar faterion perfformiad a hefyd os bydd unrhyw faterion perfformiad all deilyngu sylw mewn Pwyllgor Craffu maes o law. Disgwylir i'r aelodau adrodd yn ôl i gyfarfod anffurfiol cyntaf o'r Pwyllgor Craffu perthnasol yn dilyn y cyfarfodydd hyn.

Yn dilyn newid mewn aelodaeth y Pwyllgor a dymuniad aelod i sefyll i lawr, cadarnhawyd yr enwebiadau oedd yn cynrychioli'r Pwyllgor Craffu Cymunedau yn y cyfarfodydd herio perfformiad ynghyd ac enwebiadau i'r seddi gwag.

PENDERFYNWYD ar yr enwebiadau canlynol,

Cynghorwyr Edgar Owen ac Elwyn Jones	Priffyrdd a Bwrdeistrefol
Cynghorwyr Berwyn P Jones ac R Glyn Daniels	Amgylchedd
Cynghorwyr Simon Glyn a Mike Stevens	Ymgynghoriaeth Gwynedd

Yn dilyn cyhoeddiad bod Gareth James, Rheolwr Aelodau - Cefnogi a Chraffu yn ymddeol ar ddiwedd y mis, diolchwyd i Gareth am ei waith a'i gefnogaeth i'r Pwyllgor Craffu dros y blynyddoedd. Dymunwyd ymddeoliad hapus iddo.

Dechreuodd y cyfarfod am 10:15am a daeth i ben am 12:45pm